

ADVIES 2404

Eindrapport Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2020-2024

Datum: 24 april 2024

Voorzitter: Anna Roos

Aanwezigen: Adelina Garcia, Anna Roos, Ellen Volon, Ernestina Addai, Ivo Shimwa, Leonore Lauwers, Meron De Smedt, Nikki Kiekens, Noura Kaddaoui, Robbe Van Hoof, Stef Vanderspikken, Virginie Bauveroy, Wim Pyl

De Vlaamse Jeugd Raad, in vergadering op 24 april 2024, onder voorzitterschap van Anna Roos, en met bovenvermelde aanwezigen, adviseert unaniem het volgende:

1. Maak van een rapportage over het JKP meer dan alleen een catalogus van het jeugd- en kinderrechtenbeleid van de Vlaamse Regering. Toon daadwerkelijk aan waar het JKP voor impact heeft gezorgd. 3
2. Zorg voor een betere afstemming tussen het JKP en andere horizontale beleidsplannen. 4
3. Versterk de aanspreekpunten en de werking van het Horizontaal Overleg Jeugd- en Kinderrechtenbeleid als instrumenten voor permanente opvolging van het JKP. 4
4. Zorg voor een grotere uniformiteit in de rapportage van het JKP. 5
5. Zorg voor meer betrokkenheid van jeugdwerkorganisaties om het JKP als instrument breder gedragen en bekender te maken. 6
6. Voorzie voldoende bewegingsruimte in het JKP om in te spelen op de actuele noden van kinderen en jongeren. 7

Situering

Het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan is het belangrijkste instrument dat de Vlaamse Regering in handen heeft om geïntegreerd jeugd- en kinderrechtenbeleid waar te maken. De Vlaamse Jeugdraad hecht hier zeer veel belang aan en engageert zich telkens om er mee over te waken dat het ook daadwerkelijk een krachtig instrument is. De voorbije jaren gaven we regelmatig advies over het JKP. Zo schreven we eerder al een advies bij de start van het ontwerpproces van het huidige JKP 2020-2024 in 2019 ([Advies 1905](#)), adviseerden we over de prioritaire doelstellingen van het JKP ([Advies 2002](#)), en gaven we advies over het definitieve ontwerp ([Advies 2007](#)). Die adviezen vormen de basis voor dit nieuwe JKP-advies.

Adviestraject

Op 9 april 2024 ontving de Vlaamse Jeugdraad een adviesvraag van de Vlaamse Regering over het ontwerp van eindrapport van het Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2020-2024 (JKP). Het Jeugddecree van 23 november 2023 en het bijbehorende uitvoeringsbesluit van 9 februari 2024 verplicht de Vlaamse Regering om zo'n rapport op te stellen.

De Vlaamse Jeugdraad werd al betrokken in de aanloop naar dit eindrapport via bijvoorbeeld onze deelname aan het Horizontaal Overleg Jeugd- en Kinderrechtenbeleid. Daarnaast liepen we een eigen evaluatietraject in de schoot van de Commissie Jeugdwerk en de bredere werking van de Vlaamse Jeugdraad. We organiseerden verschillende feedbackmomenten in november, februari, maart en april. Het advies kreeg een finale stemming op de vergadering van de adviesraad op woensdag 24 april.

Positieve evolutie

Voor de Vlaamse Jeugdraad is het duidelijk dat er de voorbije periode heel wat in beweging is gezet door het JKP. En alhoewel er nog heel wat verbeterpunten zijn, zien we over de verschillende edities van het JKP heen ook echt een (weliswaar trage) positieve evolutie plaatsvinden. Die evolutie moet zich voortzetten richting het volgende JKP. We blijven geloven in de idee achter de nieuwe vorm van het JKP. Enerzijds focust het op een aantal prioriteiten en anderzijds voorziet het middelen om concrete resultaten te boeken in jeugd- en kinderrechtenbeleid.

Een eerste positieve evolutie is de specifieke toewijzing van budget aan het JKP. Dat was voor het eerst het geval. Het heeft het JKP meer slagkracht gegeven en meer ruimte om bredere initiatieven op te zetten. Het budget is nog te beperkt om van het JKP een ambitieus plan te maken dat echt het verschil maakt voor kinderen en jongeren, daarvoor is een stevige extra investering nodig. Maar dit JKP zet de eerste stappen en dat is een goede zaak.

Daarnaast merken we in de eindrapportage dat op bepaalde domeinen het JKP daadwerkelijk enkele zaken in beweging heeft gezet binnen de Vlaamse overheid. Het eindrapport is een lange lijst aan verwezenlijkingen van acties en projecten. Maar nog te vaak komt het vooral over als een louter administratieve rapportage, terwijl er heel wat meer mogelijk is met de rapportage van een vijfjarig plan. Het JKP zet een vergrootglas op die resultaten, beweegt en inspireert administraties en beleidsmakers om de volgende legislatuur verder (en beter) aan de slag te gaan. Net daarom moeten we goed nadenken over hoe we de projecten en resultaten in de kijker zetten in het evaluatierapport.

Aangezien het hier om een eindrapport gaat en er ondertussen al volop gewerkt wordt aan de opmaak van het nieuwe JKP, willen we met dit advies vooral focussen op welke lessen we nog leren uit dit eindrapport met het oog op het nieuwe JKP.

Advies

Maak van een rapportage over het JKP meer dan alleen een catalogus van het jeugd- en kinderrechtenbeleid van de Vlaamse Regering. Toon daadwerkelijk aan waar het JKP voor impact heeft gezorgd.

Het eindrapport van het JKP beschrijft hoe de Vlaamse Regering het Verdrag inzake de Rechten van het Kind uitvoert over een beleidsperiode. In de eerste plaats is het dus een **administratieve tool, een handig overzicht, een opsomming van de geleverde inspanningen** van de Vlaamse overheid vanuit vijf prioritaire beleidsdoelstellingen. Maar het uitvoeringsbesluit van de Vlaamse Regering over het Jeugddecree (artikel 4) en dus de uitvoering van het JKP bevat ook expliciet de verplichting om een evaluatie op te nemen in de eindrapportage. Die verplichting wordt te beperkt ingevuld.

Zowel het oorspronkelijke plan als de eindrapportage is daardoor **nog altijd te veel knip-en-plakwerk uit de beleidsnota's en BBT's van de verschillende bevoegde ministers**. Daardoor is de rapportage geen geheel en stellen we ook een groot onevenwicht vast in de manier waarop er gerapporteerd wordt over het JKP (zie ook verder). Het is een goede zaak dat de rapportage over het JKP een uitgebreid overzicht geeft van het jeugd- en kinderrechtenbeleid van de volledige Vlaamse Regering, maar **voor de Vlaamse Jeugd Raad is die (vooral kwantitatieve) opsomming onvoldoende**.

Er zijn heel wat **bedenkingen over wat er juist werd verwezenlijkt en of de manier van werken, zoals een sterke inzet op projectoproepen, voor voldoende impact bij kinderen en jongeren heeft gezorgd**. Het JKP-rapport is daarnaast nog geen goed overzicht van de resultaten van de inspanningen van partners, zoals jeugdwerkorganisaties. Kortom, die kritische blik, een eerder **kwalitatieve benadering op de geleverde initiatieven en inhoudelijke resultaten ontbreekt**. Ondanks de toevoeging van het verslag van het laatste horizontaal overleg en het advies van het Kenniscentrum Kinderrechten missen we de evaluatieblik nog te vaak. Welke lessen kunnen we leren nu we het huidige plan afronden en de opmaak van het nieuwe plan opstarten?

De Vlaamse Jeugd Raad ziet dat er inspanningen worden geleverd om met interviews per strategische doelstelling een brug te slaan tussen de administratieve rapportage enerzijds en het effect en de impact van het plan op betrokkenen anderzijds. Toch willen we dat er nog meer ruimte gemaakt wordt voor **een impact- en procesevaluatie van die acties in het JKP**, volgens de principes van het impactgericht denken en handelen.

Ondanks de vermelding in de inleiding van het rapport, benoemt het Kenniscentrum Kinderrechten in zijn beleidsadvies voor de kinderrechtelijke analyse van het huidige eindrapport toch nog verschillende voorbeelden van **gerealiseerde acties die niet waren opgenomen in de originele oplijsting van het JKP**.¹ Daarnaast is het belangrijk om bij de start van het nieuwe JKP transparant te zijn wanneer **bestaande JKP-acties verduurzaamd, herhaald en/of uitgebreid worden**.

Welke grote lessen kunnen we nu leren uit het JKP? We zijn ervan overtuigd dat er zowel binnen het Departement Cultuur, Jeugd en Media als onder de aanspreekpunten Jeugd- en Kinderrechtenbeleid van de verschillende beleidsdomeinen daarover al waardevolle expertise en kritische feedback bestaat, maar dat het mandaat daarvoor ontbreekt. Vermeld niet alleen de eindresultaten, maar licht ook de processen toe om tot die resultaten te komen. Niet alleen de successen, maar ook de geleerde uitdagingen.

We zien de **antwoorden op de volgende vragen dan ook graag terugkomen in de komende rapportages**:

- Kernachtig per strategische doelstelling: welk maatschappelijk probleem pakken we aan en hoe zijn we ertoe gekomen?
- Wie zijn daarbij cruciale partners geweest om ermee aan de slag te gaan?

¹ Eindrapport JKP 2020-2024, p. 148

- Welke strategie en acties hebben we daarvoor uitgestippeld?
- Wat zijn de positieve effecten van die strategieën en acties geweest?
- Welke verhalen van kinderen en jongeren die aantonen dat het JKP impact op hun leven heeft gehad, moeten worden verteld?
- Wat was er minder sterk en hoe kunnen we dat voorkomen in het nieuwe JKP?
- Welke initiatieven hadden impact op het welbevinden van kinderen en jongeren in Vlaanderen en moeten we verduurzamen?
- Welke projecten blijven al dan niet bestaan zonder middelen van het JKP?
- Welke interessante onderzoeken en begeleidingen uit het JKP kunnen verder uitgerold worden in (nieuwe) praktijken?
- Welke initiatieven zorgden voor een duurzame verandering in het beleid en de werking van administraties,...?

Zorg voor een betere afstemming tussen het JKP en andere horizontale beleidsplannen.

De Vlaamse Regering heeft heel wat **horizontale plannen over transversale thema's**. Zo is er bijvoorbeeld het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding, het Vlaams Energie- en Klimaatplan, het Horizontaal Integratie- en Gelijke Kansenbeleidsplan,... We zijn fan van deze plannen omdat ze het hokjesdenken per beleidsdomein overstijgen. Zoals we al vroeger adviseerden² mogen die plannen voor de Vlaamse Jeugd Raad **niet zomaar gecopy-pastet worden** wanneer het over kinderen en jongeren gaat. Zo voorkom je dubbele planning en administratie en de bijbehorende frustraties. Voor ons moet het JKP duidelijk maken waar er voor kinderen en jongeren éxtra impact wordt gerealiseerd in deze thema's.

We benadrukken het belang van die keuze en hopen dat die opnieuw gemaakt zal worden bij het nieuwe JKP. De nieuwe plannen moeten een duidelijke focus hebben op kinderen en jongeren en moeten leiden tot nieuw beleid. Nu de keuze om in een JKP maximaal vijf prioritaire doelstellingen op te nemen werd verankerd in het nieuwe Jeugddecree, zou **het zonde zijn als die prioritaire doelstellingen beperkt zouden blijven tot een herhaling van / overlap met andere bestaande plannen**. Het moet hier gaan om nieuwe plannen, die vertaald worden in de bijbehorende budgetten en ondersteuning.

We vragen daarom om **verder te investeren in afstemmingsgesprekken met andere beleidsdomeinen** en ervoor te zorgen dat er **een grotere kennis bestaat over het JKP en er meer gedragenheid voor het JKP ontstaat** in elk departement. Dat kan bijvoorbeeld door van in het begin **ambtenaren met mandaat** nauw te betrekken. De signalen die we ontvangen vanuit het Departement Jeugd tonen dat we hier al op de goede weg zijn en dat juichen we toe. We roepen daarom op om die gesprekken tijdig te starten na de verkiezingen voor de opmaak van het nieuwe JKP. We zijn ervan overtuigd dat de administraties samen al heel wat voorbereidend werk kunnen afleveren in afwachting van de start van een nieuwe Vlaamse Regering.

Versterk de aanspreekpunten en de werking van het Horizontaal Overleg Jeugd- en Kinderrechtenbeleid als instrumenten voor permanente opvolging van het JKP.

Decretaal is er een verplichting om tweemaal per JKP een rapportage te maken: een tussentijdse en een eindrapportage. Na het eindrapport van het vorige JKP gaven we al aan dat we met de Vlaamse Jeugd Raad de ambitie hadden om het JKP actiever mee op te volgen. De rapportages geven een goed overzicht van de stand van zaken,

² Vlaamse Jeugd Raad, [Advies 1903 – Ontwerp van eindrapport Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2015-2019](#).

maar met de oprichting van een reflectiegroep, later omgedoopt tot het Horizontaal Overleg Jeugd- en Kinderrechtenbeleid, werd een permanentere manier van opvolging uitgewerkt.

Voor de **werking van het Horizontaal Overleg** geven we graag volgende aandachtspunten mee:

- **Versterk de aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid en maak van hen echte ambassadeurs van het jeugd- en kinderrechtenbeleid.** Zorg per beleidsdomein voor een uitgebreidere ondersteuning, opvolging, een uitgebreider mandaat en voldoende werktijd om die belangrijke functie kwalitatief te kunnen opnemen en uitbouwen.
- Bouw vanuit die sterke aanspreekpunten het **horizontaal overleg verder uit**. Vertrek daarbij van de leidraad aanspreekpunten en breid die uit met de andere punten, vermeld in dit advies.
- **Versterk de coördinerende rol van het Departement Jeugd** om samen met de departementen het JKP op te zetten en zo meer acties en impact te realiseren.
- Focus niet alleen op projectoproepen en eindresultaten, maar ook op processen, langetermijnplannen en een uniformere rapportage.

Zorg voor een grotere uniformiteit in de rapportage van het JKP.

De Vlaamse Jeugd Raad is zich goed bewust van de inspanningen van het departement om de verschillende delen van de **rapportage zo gelijk mogelijk te laten verlopen**. Toch zie je nog altijd grote verschillen in hoeveelheid en transparantie per prioriteit of naargelang wie de pen heeft vastgehouden. Dat bemoeilijkt het lezen van het rapport en zorgt ervoor dat we hier en daar toch op onze honger blijven zitten. Wij blijven pleiten bij de volgende rapportages voor een grotere uniformiteit en transparantie zodat het echt een werkdocument wordt om na te gaan hoe het staat met de realisatie van het JKP. Hou daar bij de opmaak van nieuwe plannen al rekening mee. Het kader dat opgenomen werd in het besluit bij het Jeugddecreet vormt daarvoor de basis.

Het voormelde projectplan bevat al de volgende onderdelen:
1° het plan van aanpak met acties;
2° de betrokken ministers, administraties en stakeholders;
3° de budgetten die ervoor worden vrijgemaakt.

Artikel 3: Besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van het Jeugddecreet van 23 november 2023

Actiestatus

Onder de ene strategische doelstelling vinden we wel een verklaring van de status van de verschillende acties en onder andere niet. In de inleiding geeft het rapport aan dat voor elke actie 'inspanningen' werden gedaan, maar dat zegt niets over de uitvoerstatus van de acties tegen het einde van deze beleidsperiode.

Partners

Een groot aantal jeugdwerkorganisaties was sterk betrokken bij de uitvoering van dit JKP. Het JKP is voor **jeugdwerkorganisaties een belangrijk richtsnoer om acties en doelstellingen te verwezenlijken**. De timing liet dit keer toe dat ze in hun eigen beleidsplannen konden verwijzen naar de prioriteiten en doelstellingen van het JKP.

Het JKP staat of valt met dergelijke degelijke samenwerkingen, gebaseerd op vertrouwen en uitwisseling van expertise. Het viel de Vlaamse Jeugd Raad op dat niet alle partners per actie telkens werden vermeld. Daarmee moet toch met de nodige zorg worden omgegaan. Anders ontstaat de perceptie dat de trekkers van projecten niet naar waarde worden geschat. We zijn tevreden dat de inleiding van het rapport al **duidelijker aangeeft dat heel wat acties door het jeugdwerk en vanuit andere organisaties zijn ingevuld**.

Transversaal karakter

De Vlaamse Jeugdraad is tevreden dat het rapport het **transversale karakter van het JKP extra benadrukt** door in het begin een overzicht te geven van alle acties waarbij samenwerkingen werden opgezet. Maar dat blijft niet hangen tijdens het lezen van de acties en mag dus ook per actie nog eens worden vermeld. We hopen daarnaast dat het aantal samenwerkingen bij een volgend JKP duidelijk stijgt.

Budgetten

Budgetten worden op de ene plek wel vermeld, op de andere niet. Het is ook onduidelijk vanwaar de middelen komen. Zo zijn heel wat extra projecten via ad-hoc-coronafondsen opgestart. Dat zorgt voor een zeer onduidelijk overzicht. We pleiten daarom **voor transparantie in de uitgegeven budgetten voor het JKP** vanuit de hele Vlaamse Regering. Vermeld in elke doelstelling welke budgetten uiteindelijk werden uitgegeven voor die actie, welk budget daarvoor uit de administratie Jeugd en welke uit andere beleidsdomeinen zijn gekomen. Net zoals de transversale samenwerkingen mag de Vlaamse Regering daar meer mee uitpakken.

Bij de opmaak van het nieuwe JKP vragen we om dichter bij de invulling van het uitvoeringsbesluit te blijven. Zowel voor de opmaak van de projectplannen waarin duidelijke mandaten en budgetten worden opgenomen, als voor de oprichting van stuurgroepen per prioriteit die de uitvoering opvolgen. Hoe sterker de kwaliteit van de plannen bij de start van het nieuwe JKP, hoe eenvoudiger en kwalitatiever de rapportage zal zijn.

Zorg voor meer betrokkenheid van jeugdwerkorganisaties om het JKP als instrument breder gedragen en bekender te maken.

Het jeugdwerk vertrekt steeds van het standpunt van kinderen en jongeren, en heeft op die manier al heel wat expertise opgebouwd. Net als het JKP stellen de aanpak en manier van werken van het jeugdwerk kinderen en jongeren centraal. We vroegen daarom van bij de start om het jeugdwerk een duidelijke plek te geven binnen het JKP. Door vanuit de kracht en de stem van kinderen, jongeren en het jeugdwerk te vertrekken, kunnen we die expertise volwaardig inzetten. Het is belangrijk om het jeugdwerk actief te betrekken bij elke fase van de opbouw van het JKP. Dat heeft zich vertaald in een vertegenwoordiging van het jeugdwerk binnen het horizontaal overleg.

Maar toch valt het ons op hoe weinig jeugdwerkorganisaties zich betrokken voelen bij de daadwerkelijke uitvoering van het JKP. Het wordt vaak gezien als een extra plan dat losstaat van de eigen beleidsnota en beheersovereenkomst, terwijl het juist anders kan.

De Vlaamse Jeugdraad vraagt daarom om **extra initiatief te nemen om de betrokkenheid van organisaties te verhogen** door:

- **Transparant te zijn in de planning en in het ontwerp van projecten**, projectoproepen en onderzoeken.
- Duidelijk te maken op welk manier **jeugdwerkorganisaties** tijdens de uitvoering **rond concrete actuele uitdagingen** nog kunnen wegen op het JKP.
- Ook **participatie toe te laten in het ontwerp van projectoproepen**, en de jeugdwerkorganisaties dus niet alleen te betrekken bij de uitvoering ervan.
- **Voldoende tijd te voorzien om kwaliteitsvol in te tekenen op projectoproepen of samenwerkingen aan te gaan**, zodat iedereen een gelijkwaardige kans krijgt. Nu zijn vooral de grotere organisaties in het voordeel aangezien zij over meer personeel beschikken dat de dossiers kan schrijven. Het meest recente voorbeeld is de oproep 'Ondersteunen van jong engagement': organisaties kregen maar vier weken om een projectvoorstel uit te werken (en twee van die weken vielen in de paasvakantie).
- **Partners te benoemen wanneer ze acties opnemen en hun meerwaarde te erkennen in de rapportage.**
- Andersom partners te vragen om in de eigen communicatie en rapportering het **JKP te vermelden** als het om de uitvoering van daarin vermelde acties gaat.

- Vanuit het Departement Jeugd herhaaldelijk de tijd te nemen om **het nieuwe decreet en de instrumenten die het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleid richting geven, uit te leggen** – en te wijzen op welke rol organisaties daarin kunnen opnemen.
- **Te investeren in de tussentijdse evaluatie van het JKP** en de terugkoppeling daarvan naar het jeugdwerk. Dat zal automatisch zorgen voor meer betrokkenheid.

Voorzie voldoende bewegingsruimte in het JKP om in te spelen op de actuele noden van kinderen en jongeren.

In het rapport lezen we dat het JKP een 'levend document' is waar binnen de gestelde doelstellingen nieuwe, aanvullende of wijzigende acties mogelijk waren. Zo kon het inspelen op grote uitdagingen waar kinderen en jongeren tijdens de uitvoering van het plan mee geconfronteerd werden (de coronapandemie, Oekraïne crisis, ...). Door als hefboom in te spelen op de actualiteit worden via het JKP uitdagingen aangegaan om kinderen en jongeren bij te staan en hen te versterken, nu en voor later.

De Vlaamse Jeugd Raad juicht die bewegingsruimte toe, maar ziet die ook graag minimaal vertaald in budgetruimte, die toelaat om jaarlijks in te spelen op actuele noden. Zeker voor ad-hoc uitdagingen en opportuniteiten zijn extra middelen en budgettaire marges onontbeerlijk.